

Działania w zakresie turystycznego i rekreacyjnego udostępniania lasu prowadzone przez Wydział Edukacji i Udostępniania Lasu w DGLP

Anna Pikus, Maria Rothert

NOTATKI / NOTES

Summary. Activities in the field of tourism and recreational forest sharing conducted by the Department of Education and Sharing of Forest in DGLP. In the spring of 2014 the Directorate General of State Forests was created Department of Education and Sharing Forest. The objective was to derive the greatest and highlight the important role of education, the Promotional Forest Complexes and sharing the forest. Tourism and recreational forest providing a broad topic. Some of the activities carried out by the Department is a continuation of those initiated in the Department of Forest Protection while the majority are entirely new challenges. In the first place there is a need to verify and update existing data on of tourist facilities. The first step to obtain those information was elaborate together with ORWLP categories of tourist and recreational facilities of National State Forest. Currently the expansion of the National Forest Information System of new tourist facilities and organize the records already existing are going on. Another area of activity is the implementation of research topic called "Creation of indicators and tools for effectivity measurement of the usage of State Forest recreation and tourist objects". The survey is conducted by the Vienna University of Natural Resources and Life Sciences (BOKU) and aims to develop the tourism tools for measuring the effectiveness of tourist objects use which will be adjust to specific conditions of national forest areas. This knowledge allows us, among others, direct tourist movements. We will also be able to rationally distribute resources and invest where there is a real demand for tourist infrastructure. In addition, last modification program "Active Sharing Forest" implemented jointly with ORWLP in Bedoń. Under this measure, we want to develop a new standard of forest parking. The designer of the project will be choose in the competition. It will be preceded by public opinion surveys, opinion of National forest employees and expertise of specialists carried out on the objects currently existing under the program. To meet the needs expressed by both the people who use the forest as well as foresters we plan to unify (where possible) and clarifying regulations relating to the sharing of the forest.

Keywords: forest tourism and recreation, National Forest

W artykule przedstawiono działania w zakresie turystycznego i rekreacyjnego udostępniania lasu prowadzone przez Wydział edukacji i udostępniania lasu w Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych (DGLP). Turystyczne i rekreacyjne udostępnianie lasu to obszerny te-

mat. Część działań prowadzonych przez Wydział jest kontynuacją tych rozpoczętych w Wydziale Ochrony Lasu natomiast większość stanowią zupełnie nowe wyzwania. W pierwszej kolejności zaistniała potrzeba zweryfikowania i aktualizacji istniejących danych dotyczących obiektów turystycznych. Pierwszym krokiem do pozyskania powyższych informacji było wypracowanie wspólnie z ORWLP słownika kategorii obiektów turystycznych i rekreacyjnych PGL LP. Obecnie trwa rozbudowa Systemu Informacyjnego LP o nowe obiekty turystyczne i uporządkowanie ewidencji tych już istniejących. Kolejnym obszarem działania jest realizacja tematu badawczego pt. „Opracowanie mierników i narzędzi pomiaru efektywności wykorzystania obiektów turystycznych LP”. Badanie prowadzone jest przez Wiedeński Universität für Bodenkultur (BOKU) i ma na celu wypracowanie mierników pomiaru turystycznego dostosowanych do specyficznych warunków obszarów zarządzanych przez Lasy Państwowe. Ta wiedza pozwoli nam m.in. ukierunkować ruch turystyczny. Będziemy mogli również racjonalnie rozkładać środki i inwestować tam, gdzie istnieje rzeczywiste zapotrzebowanie na infrastrukturę turystyczną. Ponadto trwa modyfikacja programu „Aktywne udostępnianie lasu” realizowana wspólnie z ORWLP w Bedoniu. W ramach tego działania chcemy wypracować nowy standard urządzeń parkingów leśnych. Wykonawca projektu będzie wyłoniony w ramach konkursu. Zostanie on poprzedzony badaniami opinii społecznej, opinii jednostek organizacyjnych LP oraz ekspertyzami specjalistów przeprowadzonymi na obiektach dotychczas funkcjonujących w ramach programu. Wychodząc naprzeciw potrzebom zgłaszanym zarówno przez osoby korzystające z lasu jak i leśników planujemy, tam gdzie to możliwe, ujednoczenie i doprecyzowanie regulacji prawnych odnoszących się do kwestii udostępniania lasu.

Wydział Edukacji i Udostępniania Lasu powstał w maju 2014 roku w pionie zastępcy dyrektora generalnego LP ds. Strategii, Organizacji i Rozwoju. Został wyodrębniony z Wydziału Ochrony Lasu. Chciano tym samym nadać odpowiednią rangę i podkreślić jak ważną rolę odgrywają edukacja, leśne kompleksy promocyjne i udostępnianie lasu. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym do zadań wydziału należy m.in.: prowadzenie spraw związanych z udostępnianiem lasu dla społeczeństwa, realizacją celów Leśnych Kompleksów Promocyjnych oraz koordynacja działań w zakresie edukacji leśnej społeczeństwa prowadzonych na terenie zarządzanym przez LP.

Filarami działań w obrębie udostępniania lasu stały się dwa programy wypracowane w ramach Strategii Lasów Państwowych: „Program Zarządzania Infrastrukturą Turystyczną” oraz projekt modyfikacji programu „Aktywne Udostępnianie Lasu”. Do każdego z nich powstał zespół zadaniowy składających się ze specjalistów naukowych i jednostek Lasów Państwowych (głównie nadleśnictw). Celem prac zespołu ds. zarządzania infrastrukturą turystyczną jest określenie najważniejszych problemów i wyzwań związanych z udostępnianiem lasu dla turystyki i rekreacji.

W przypadku obydwu projektów celami strategicznymi są m.in.: racjonalne rozwijanie infrastruktury turystycznej w celu szerokiego i bezpiecznego korzystania przez społeczeństwo z lasów oraz promowanie działalności PGL LP i korzyści jakie płyną z udostępniania lasu dla społeczeństwa. Przesłankami do uruchomienia projektu był brak wiedzy na temat rzeczywistej liczby i rodzajów obiektów infrastruktury turystycznej, brak ujednoczonych zasad udostępniania lasu w skali całych Lasów Państwowych oraz brak narzędzi do oceny ruchu turystycznego. Realizacja projektu zaplanowana jest do końca 2017 roku. Składa się on z trzech głównych działań.

Pierwsze ma na celu uzyskanie danych ilościowych na temat istniejącej infrastruktury. Jego efektem ma być baza zawierająca informacje na temat infrastruktury liniowej i punktowej. Docelowo dane mają być umieszczane w Systemie Informacji Lasów Państwowych. Zanim to nastąpi konieczne było wypracowanie, przy znacznym udziale ORWLP w Bedoniu, kategorii i definicji wybranych obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych i edukacyjnych zlokalizowanych na terenach zarządzanych przez PGL LP. Definicje podlegały licznym konsultacjom i korektom przez specjalistów z jednostek LP. W następnej kolejności rozpoczęto pilotaż zaproponowanych kategorii obiektów i ich atrybutów. W pilotażu wzięło udział 8 nadleśnictw. Przeprowadzenie inwentaryzacji właściwej odbywać się będzie w SILP. Stworzenie takiej możliwości wymaga współpracy m.in. z Wydziałem Infrastruktury oraz Zakładem Informatyki Lasów Państwowych. Docelowo wprowadzone dane mają być zweryfikowane przez jednostki LP oraz umieszczone na mapie.

Kolejnym dużym zadaniem jest „Ocena intensywności ruchu turystycznego”. Mieszczą się tu tematy badawcze: „Opracowanie mierników i narzędzi pomiaru efektywności wykorzystania obiektów turystycznych Lasów Państwowych (realizacja do końca 2017 r.)” oraz „Analiza i prognoza potrzeb w zakresie korzystania społeczeństwa z lasów oraz potencjału rozwoju turystyki na obszarach leśnych (realizacja do końca 2015 r.). Temat badawczy realizowany jest przez Wiedeński Universität für Bodenkultur (BOKU). Efektem współpracy ma być wypracowanie nowych standardów zbierania i analizy danych odnoszących się do turystycznego i rekreacyjnego wykorzystania lasu. W badaniu biorą udział dwa obszary pilotażowe „Puszcza Białowiecka”, z trzema nadleśnictwami: Białowieża, Hajnówka i Browsk oraz Nadleśnictwo Gdańsk. Wyjątkowość zaproponowanych narzędzi do pomiaru ruchu turystycznego polega na tym, że będą one dedykowane Lasom Państwowym, z uwzględnieniem trudności w pomiarze ruchu turystycznego (istnienie wielu wejść do lasu, różnorodności typów użytkowników, obszarów znacznych pod względem wielkości). Wiedza na temat tego jak badać dystrybucję turystów pozwoli nadleśnictwom na uzyskanie informacji i potwierdzenie ile i jakiego rodzaju użytkownicy odwiedzają tereny przez nie zarządzane. Niewątpliwą korzyścią będzie możliwość racjonalnego planowania obiektów infrastruktury turystycznej i edukacyjnej.

Do tej pory udało się zorganizować warsztaty z udziałem zespołu ds. zarządzania infrastrukturą turystyczną, przedstawicieli obszarów pilotażowych oraz wykonawcami tematu, podczas których omówiono cele projektu, scharakteryzowano obszary badawcze i określono ich potrzeby (fot. 1). Do badań będą wykorzystane m.in. tradycyjne kwestionariusze ankietowe oraz pyroelektryczne czujniki ruchu.

W ramach analizy i prognozy potrzeb w zakresie korzystania społeczeństwa z lasów oraz potencjału rozwoju turystyki na obszarach leśnych będzie wykonane badanie jakościowe na następujących grupach docelowych: rodzice z dziećmi, przewodnicy turystyki, organizatorzy turystyki, sportu i rekreacji, pośrednicy oraz uczniowie szkół podstawowych i przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego. Badanie umożliwi poznanie stanu wiedzy społeczeństwa na temat zasad udostępniania lasu i zachowania się w lesie oraz pozwoli właściwie ukierunkować ofertę turystyczną Lasów Państwowych.

Kolejnym dużym blokiem tematycznym, który jest opracowywany w ramach wydziału są kwestie formalno-prawne zarządzania turystyką. Celem tego działania jest znalezienie wspólnych płaszczyzn w rozwiązaniach prawnych, które pozwoliłyby na ujednoczenie podejścia do kwestii udostępniania lasu. Potrzeba jest paląca, sygnalizowana zarówno przez jednostki LP jak i osoby prywatne i organizacje oraz stowarzyszenia korzystające z lasów w celach re-

Fot. 1. Warsztaty w siedzibie DGLP (fot. W. Makaruk)
Photo 1. Workshop under the theme of research topic

kreacyjno-turystycznych. Wśród najpilniejszych zagadnień znajdują się: odpowiedzialność za bezpieczeństwo osób przebywających w lesie, wątpliwości związane z interpretacją zapisów ustawy o lasach w kwestiach: wjazdu osób niepełnosprawnych pojazdem silnikowym, turystyki konnej, pobierania opłat za usługi odbywające się na terenie zarządzanym przez LP, zasady znakowania szlaków turystycznych. W ramach powyższych działań przygotowane zostaną wytyczne i standardy wraz z wzorami regulaminów, umów związanych z udostępnianiem lasu.

W ramach Projektu modyfikacji Programu „Aktywne Udostępnianie Lasu” zaplanowano szereg analiz, badań i ekspertyz, których celem było ustalenie standardu parkingu leśnego tak, aby był on wynikiem kompromisu pomiędzy oczekiwaniami społecznymi, a możliwościami i opiniami jednostek organizacyjnych LP. Dotychczas realizowano budowę miejsc postoju pojazdów (urządzenia produkowane przez Zespół Składnic Lasów Państwowych w Białogardzie i Ośrodek Techniki Leśnej w Świebodzinie) i parkingów leśnych (urządzenia produkowane przez Ośrodek Techniki Leśnej w Jarocinie).

Należało sprawdzić w jakim zakresie przyjęte początkowo założenia się sprawdziły, które obszary wymagają poprawy i w jakim kierunku powinna rozwijać się infrastruktura turystyczna. W pierwszej kolejności przeprowadzono wywiady grupowe zogniskowane w grupie nadleśnictw, które uczestniczyły w Programie „Aktywne udostępnianie lasu” i tych, które do niego nie przystąpiły. Okazało się, że najbardziej pomocne dla nadleśnictw realizujących program było wsparcie finansowe z funduszu leśnego oraz konkretne wytyczne (katalog urządzeń). Utrudnieniem były z kolei zawiłości proceduralne. Następnie przeprowadzono wywiady pogłębione wśród wybranych dyrektorów regionalnych oraz z Dyrekcji General-

nej LP. Wskazano, iż mocnymi stronami programu są niewątpliwie: jednolity projekt pod względem oznakowania i urządzeń, co w opinii respondentów pomaga w tworzeniu spójnego wizerunku LP. Za słabe strony uznano m.in. wysokie koszty posadowienia obiektów i ich utrzymania. Stwierdzono, że certyfikacja urządzeń jest kwestią kluczową. Jednoznacznie uznano zasadność współpracy z partnerami zewnętrznymi zwłaszcza w kwestiach obowiązku utrzymania czystości na terenie obiektów. Ponadto wykonano następujące ekspertyzy: ergonomiczną (w tym ocenę dostępności obiektów dla osób niepełnosprawnych), estetyczną, kosztową i badanie funkcjonowania obiektów AUL w terenie (ankietowanie użytkowników). Wyniki powyższych etapów będą podstawą do określenia specyfikacji konkursowej na nowe urządzenia parkingowe. Wyniki konkursu będą podwalinami do przygotowania skatalogowanego „standardu” obiektów, dokumentacji technicznej budowy prototypów, przygotowania serii testowej urządzeń i nowych zasad programu. Dla nadleśnictw, które nie przystąpią do programu będą przygotowane wytyczne dla urządzeń infrastruktury turystycznej, zawierające m.in. wskazania do stosowania logo, kolorystyki, zakresu zastosowania regionalizmów.

Literatura (materiały niepublikowane)

Biostat 2015. Badanie opinii i oczekiwań jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych na temat turystycznego zagospodarowania lasu w zakresie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na terenach Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe - wywiady pogłębione – Grupa Biostat. Rybnik 2015.

Biostat 2015. Badanie opinii i oczekiwań jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych nt. turystycznego zagospodarowania lasu w zakresie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na terenach Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Grupa Biostat. Rybnik 2015

Strategia PGL LP na lata 2014-2030. Warszawa, grudzień 2013. Dokument pdf. <https://strategia.lasy.gov.pl/dokumenty> [data dostępu: 20,08,2015].

Anna Pikus, Maria Rothert

Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych
anna.pikus@lasy.gov.pl, maria.rothert@lasy.gov.pl